

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över departementspromemorian *Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter* Ds 2024:31

EURAXESS Sverige har som utsedd remissinstans fått möjlighet att inkomma med yttrande på departementspromemorian *Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter* Ds 2024:31 (ert diarienummer Ju2024/02513).

EURAXESS Sverige välkomnar majoriteten av utredningens förslag och ser att promemorians samlade punkter skulle förbättra de migrationsrättsliga förhållandena för studenter och forskare vid svenska lärosäten avsevärt, samt förbättra Sveriges position som kunskapsnation.

Extra starkt positiva ställer vi oss till:

- möjligheten att söka fler tillstånd inifrån landet.
- utökning av jobbsökartillstånd från 12 till 18 månader.
- möjligheten till D-visering under handläggningstiden av förlängningsärenden.
- förbättrade villkor att som doktorand och forskare söka permanent uppehållstillstånd.

Vi bedömer dock dessa förslag som problematiska:

- att sökanden ska kunna uppge en svensk adress redan vid ansökningstillfället ser vi som starkt oförenligt med hur situationen på svensk bostadsmarknad ser ut.
- att vissa av förslagen kring statusbyten redan har presenterats inom ramen för SOU 2024:15, vilken föreslog att detta skulle implementeras redan 1 juni 2025 medan nuvarande utredning föreslår att implementeringen ska ske 1 mars 2026.

Då EURAXESS Sverige uteslutande arbetar med insatser för målgruppen doktorander och forskare kommer vår återkoppling endast vara på de punkter vi anser berör denna målgrupp.

De punkter under kapitel 5 och 6 som inte omnämns nedan, och som berör doktorander och forskare, ställer vi oss bakom i sin helhet. Följande punkter har vi vissa synpunkter på:

5.1 Det migrationsrättsliga regelverket för forskare och doktorander behöver förbättras

I stort ställer vi oss bakom detta men med tillägg om att det vore fördelaktigt att efter införande av förslagen i denna promemoria se över hela utlänningslagstiftningen för att tydliggöra

rättigheter och skyldigheter för alla som berörs av den. De senaste åren har olika regeringsuppdrag efter hand gjort ändringar i lagstiftningen, som resulterat i en lagstiftning med många undantag som blir svår att tyda.

5.2 Doktorander ska kunna beviljas uppehållstillstånd för forskning

I stort ställer vi oss bakom detta men med tillägg om att vi anser att då doktorander i nuläget kan söka om uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning som gäller i 4 år direkt så bör detta även vara möjligt för doktorander som istället väljer att söka uppehållstillstånd för forskning.

5.3.1 Ett förtydligt försörjningskrav vid permanenta uppehållstillstånd

I stort ställer vi oss bakom detta men med tillägg om att det vore mer rättvist för utlänningen om denne bedöms på försörjningsförmåga denne har vid ansökningstillfället och inte bedömningstillfället, som nu är fallet. Då blir det inte lika avgörande kring hur lång tid det tar innan Migrationsverket tar ett beslut.

Vi vill även betona att det är mycket positivt att även ta tidigare försörjning i beaktande när man bedömer försörjningsförmågan, speciellt med tanke på att många anställningar inom akademien är korta av sin natur, men att de ofta förlängs (vilket då kan visa på en god försörjningshistorik). Exempelvis skulle vi vilja föreslå att doktorander undantas kravet på framåtsyftande varaktig försörjning utan snarare enbart på den bakåtsyftande. Nydisputerade doktorander är kvalificerad arbetskraft som ofta får kortare anställningar i akademien efter disputation och således sällan uppfyller det nuvarande kravet på varaktig försörjning.

5.3.3 Forskare och doktorander ska ha bättre möjligheter att beviljas permanent uppehållstillstånd

I stort ställer vi oss bakom detta men med tillägg att även tid på ett arbetstillstånd vid ett lärosäte bör kunna räknas in i intjänad tid för permanent uppehållstillstånd. Många relevanta tjänster inom akademien, exempelvis forskningsassistent och forskningsingenjör, bedrivs på ett arbetstillstånd. Dessutom skulle vi gärna se att det även gick att tillgodoräkna tid på arbetstillstånd som inte varit inom akademien, då vi vill uppmuntra till en rörlighet mellan akademi och näringsliv. Man bör således inte bestraffas om man haft ett akademiskt tillstånd och sedan går över på ett arbetstillstånd i näringslivet eller vice versa.

5.4 Längre uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier på forskarnivå

I stort ställer vi oss bakom detta men med tillägg att utlänning som beviljats 12 månaders uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet i Sverige bör ha möjlighet att förlänga detta med ytterliga 6 månader vid behov, som ett medel att stödja bryggan mellan akademien och näringslivet, Vi föreslår alltså att man bör ha möjlighet att i första skedet söka för 12 månader, om man exempelvis endast har

försörjning att uppvisa för den tiden, men att den sökande sen kan förlänga detta om denne kan visa på ytterliga försörjning längre fram.

5.5 Möjligheter till nationell visering i vissa fall

I stort ställer vi oss bakom detta men med tillägg om att det är värt att ta med i beräkningen att detta skulle kunna leda till ökad belastning för Migrationsverket som då även behöver handlägga D-viseringar för dessa utlänningar. Vi skulle gärna se ett införande av automatisk D-visering under förlängningsärendens handläggningstid, för att inte lägga på mer börda på Migrationsverket. Men om detta inte är möjligt, anser vi att möjligheten till D-visering är viktigare än eventuell påverkan på handläggningstiden.

5.6 Fler möjligheter till byte av uppehållstillstånd efter inresa

I stort ställer vi oss bakom detta men med tillägg om att flera av dessa byten av tillstånd även tagits upp i SOU 2024:15, men då med ikraftträdande redan 1 juni 2025. Vi anser att en snabb implementering av dessa ändringar ska prioriteras, speciellt för nyfödda barn till forskare som i dagsläget måste lämna landet för att ansöka om uppehållstillstånd.

6.3 Skärpt krav på godtagbara framsteg i studierna

I stort ställer vi oss bakom detta men med tillägg om att det bör förtydligas att för doktorander regleras inte framsteg genom tagna högskolepoäng utan den regleras i den Individuella Studieplanen, som alla doktorander följs upp via två gånger per år.

6.6 Ett ökat informationsutbyte och ändringar såvitt gäller antagnings-och studieregister

Detta förslag ställer vi oss tveksamma till, då det är vanskligt att registrera uppgifter om medborgarskap om det främst är för att underlätta handläggning för myndigheter. Vi håller snarare med om UKÅ:s bedömning i deras rapport 2023:22 kring att registrering av uppgifter om medborgarskap är av integritetskänslig karaktär och därför inte bör registreras i studieregister.

6.8 Åtgärder för en effektivare handläggning

Detta förslag ställer vi oss emot, då det är nästintill omöjligt för studenter och forskare att lämna en giltig bostadsadress som gäller under handläggning av ärendet. Bostadsmarknaden i Sverige tillåter inte sådan framförhållning. Att de istället kan uppge en tillfällig adress skulle vara effektlöst, då detta endast i de flesta fall skulle kunna vara lärosätet.

EURAXESS Sverige

Therese Lindkvist

therese.lindkvist@liu.se